

Titulació	Tipus	Curs
Dret	OT	4

Professor/a de contacte

Nom: Ivan Aybar Jimenez

Correu electrònic: ivan.aybar@uab.cat

Equip docent

Stefania Giombini

Jose Cañabate Perez

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

Multiculturalitat i Llibertat religiosa. Professor Dr. Iván Aybar Jiménez. Professora Dra. Stefania Giombini. Professor Dr. Josep Cañabate Pérez.

Idioma: espanyol. Nota: es respondrà en català qualsevol pregunta que l'alumnat faci en llengua catalana, de manera verbal o escrita.

Es recomana una especial predilecció per l'estudi dels camps de la multiculturalitat, de la rellevància -històrica i actual- del factor religiós en la configuració de la nostra societat, i dels drets humans en general, així com per aprendre com es defensen aquests en els tribunals de justícia.

Encara que no és imprescindible, podria ser d'utilitat haver cursat prèviament l'assignatura "Sistemes Jurídics Contemporanis", ja que existeix una continuïtat entre ambdues, quant a la metodologia docent i als continguts, especialment en relació a l'explicació dels diferents sistemes religiosos (musulmà, cristià, hindú, etc.).

La docència de l'assignatura s'impartirà tenint en compte la perspectiva dels Objectius de Desenvolupament Sostenible.

Objectius

1.- Estudiar el concepte, fonament i desenvolupament del dret de llibertat religiosa dins del context dels drets humans.

2.- Analitzar els reptes que la multiculturalitat i la diversitat de religions plantegen des de la perspectiva jurídica.

3.- Estudar la regulació jurídica de la llibertat religiosa a Europa des d'una perspectiva comparada.

4.- Plantejar accions jurídiques davant diverses instàncies jurisdiccionals (civil, penal, contenciós-administratiu) nacionals i europees, a través de casos REALS sobre llibertat religiosa (fent servir documentació real de casos actuals o recents que el Professor Dr. Iván Aybar hagi portat o estigui portant com advocat de reconegut prestigi nacional i internacional en aquesta matèria).

5.- Aprendre com es treballa en un equip jurídic a través del mètode del cas real i dels judicis simulats.

Competències

- Comunicar de manera persuasiva els punts de vista propis.
- Demostrar un raonament reflexiu i crític: anàlisi, síntesi, conclusions.
- Identificar, conèixer i aplicar els principis bàsics i generals de l'ordenament jurídic.
- Identificar els conflictes d'interessos subjacents en litigis i casos reals.
- Presentar en públic la problemàtica que comporta un determinat litigi, les normes jurídiques aplicables i les solucions més coherents.
- Ser capaç de percebre l'impacte i les implicacions de les decisions que es prenen.
- Treballar en equip: poder formar part de grups de treball i també coordinar-los i prendre decisions que afectin tot el grup.
- Utilitzar els principis i els valors constitucionals com a eina de treball en la interpretació de l'ordenament jurídic.

Resultats d'aprenentatge

1. Comunicar de manera persuasiva els punts de vista propis.
2. Contextualitzar, en l'aspecte hermenèutic, les diferents institucions generals de l'ordenament jurídic.
3. Definir la diversitat religiosa i les raons comunitàries i individuals subjacents a l'exercici de la llibertat de religió.
4. Demostrar un raonament reflexiu i crític: anàlisi, síntesi, conclusions.
5. Descriure des d'una perspectiva teòrica les institucions del dret que orienten axiològicament les solucions jurídiques aplicables.
6. Descriure la trajectòria històrica de l'estat modern i la seva progressiva desconfessionalització en relació amb el factor institucional religiós.
7. Evidenciar les connexions que hi ha entre el poder polític, la tradició constitucional, la tolerància religiosa i el seu estadi posterior: la llibertat i la igualtat religiosa.
8. Raonar, de manera crítica i pràctica, el discurs jurídic exposat en la resolució ad casum dels diferents supòsits de fet.
9. Ser capaç de percebre l'impacte i les implicacions de les decisions que es prenen.
10. Sintetitzar tècnicament l'adquisició de coneixements teòrics a través de la reflexió oral.
11. Treballar en equip: poder formar part de grups de treball i també coordinar-los i prendre decisions que afectin tot el grup.
12. Vincular les demandes de la multiculturalitat als drets constitucionalment reconeguts.

Continguts

1.- La influència de les religions (islam, cristianisme, hinduisme, etc.) i dels seus 'corpus' jurídics en la construcció dels sistemes jurídics contemporanis. Les "religions sense Déu" a la societat actual.

- 2.- Models de gestió del multiculturalisme en les societats modernes: integració, assimilació, coexistència, acomodació, etc.
- 3.- Models de relació entre l'Estat i les confessions religioses en les societats modernes: acomodació en USA i Canadà, cooperació a Espanya i Itàlia, laïcisme a França, confessionalitat al Regne Unit i als països islàmics, etc.
- 4.- La llibertat religiosa en el context de la protecció jurídica internacional dels drets humans.
- 5.- La llibertat religiosa a Espanya: de la tolerància a la llibertat de culte.
- 6.- La llibertat religiosa en la Constitució de 1978: el difícil equilibri entre els principis de laïcisme i de cooperació.
- 7.- Les competències de les comunitats autònomes i dels municipis en l'àmbit de la llibertat religiosa. Especial referència a l'Estatut d'Autonomia i a la Llei catalana de Centres de Culte.
- 8.- Llibertat d'expressió i discurs de l'odi / discriminació per motius de raça, religió, origen ètnic i nacional, etc. Especial referència als discursos i propaganda política en campanyes electorals. El delictes de vulneració dels sentiments religiosos. Estudi de casos reals.
- 9.- Les manifestacions de la llibertat religiosa en l'àmbit públic i la seva problemàtica jurídica: l'ús del vel islàmic a l'escola i als documents d'identitat; l'ús del vel integral (burka, nikab) als espais públics; la construcció de llocs de culte (mesquites i cementiris islàmics, esglésies evangèliques, etc.) i l'"efecte NIMBY" (Not In My Back Yard), etc. Estudi de casos reals.
- 10.- La conciliació entre la vida laboral i la pràctica de la religió: l'ús de simbologia religiosa al lloc de treball (vel islàmic, kippah jueva), permisos per absentar-se de la feina per resar o per la celebració de festivitats religioses, etc. Estudi de casos reals.
- 11.- Els matrimonis religiosos i la seva eficàcia jurídica: la "clàusula d'ordre públic" i la seva incidència en els matrimonis poligàmics. Estudi de casos reals.
- 12.- Religió i desobediència de la llei: l'objecció de consciència. P.e., la negativa a rebre transfusions de sang (Testimonis de Jehovà). Estudi de casos reals.
- 13.- Llibertat religiosa i dret animal: els sacrificis rituals, llibertat religiosa o maltractament animal? Estudi de casos reals.
- 14.- Radicalisme i terrorisme d'origen religiós i la seva relació amb el dret de llibertat religiosa. Estudi de casos reals.
- 15.- La protecció jurídica de la llibertat religiosa en els àmbits penal, civil i contenciós-administratiu. El recurs davant el Tribunal Constitucional i davant el Tribunal Europeu de Drets Humans. Treball sobre casos reals: judicis simulats.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	22	0,88	2, 3, 5, 6, 7
Pràctiques d'aula	22	0,88	3, 5, 8, 12

Tipus: Supervisades

Demanda/recurs judicial	22,5	0,9	3, 5, 8, 10
Dictamen	21	0,84	3, 5, 8, 12
Redacció d'escrit de queixa al Defensor del Poble espanyol o al Síndic de Greuges català (o institució equivalent)	5	0,2	3, 5, 8, 12
Simulació de judici	40	1,6	3, 5, 8, 10, 12
Tipus: Autònomes			
Treball i estudi fora de l'aula	12,5	0,5	4, 8, 9, 11, 12

1.- La distinció entre teoria i pràctica només serà formal, i no material, ja que la teoria s'explicarà al mateix temps que es van treballant els casos reals que el Professor Dr. Iván Aybar proposarà.

2.- La metodologia es basa en el concepte de 'aula pràctica', en la qual cada un dels epígrafs del temari (continguts) vindrà introduït per un o per diversos casos reals, extrets de la realitat diària generada per la convivència de diferents cultures i religions a l'espai públic de les societats democràtiques. A partir d'ells s'extrauran i s'explicaran els coneixements teòrics necessaris per trobar la solució més adequada a Dret en cadascun d'ells. Perquè no cal oblidar que tota pràctica comença per una bona teoria.

3.- Alguns d'aquests casos reals serviran res més per introduir i servir de guió a l'explicació dels conceptes teòrics (continguts de l'assignatura). D'altres, però, també es resoldran a classe, treballant en grups sobre la base de documentació de casos reals (i actuals) que el Professor Dr. Iván Aybar -que combina la seva tasca investigadora i docent amb la pràctica de l'advocacia- estigui portant. Es treballaran com si es tractés d'un gran despatx d'advocats, exposant en primer lloc els fets, per després identificar l'objecte del litigi i el dret o els drets afectats. Després s'adjudicarà a cadascun dels grups un rol determinat, depenent de l'ordre jurisdiccional de què es tracti -demandants o demandats, acusació o defensa, etc.- Un cop assignats els rols, cada grup haurà de buscar i analitzar la jurisprudència que consideri d'aplicació, per després preparar per escrit els arguments que exposarà en el posterior judici oral, que tindrà lloc a la sala de vistes de la nostra Facultat de Dret. Per descomptat, el Prof. Dr. Iván Aybar acompanyarà i assessorarà cadascun dels grups al llarg de tot el procés.

A tall d'exemple, en els últims anys s'han treballat a classe casos reals com els següents: denegacions de llicències de lloc de culte a mesquites (contenciós-administratiu); prohibició d'ús del vel islàmic a l'escola (contenciós-administratiu); responsabilitat patrimonial de l'Administració per negativa a realitzar una operació sense transfusió de sang a una Testimoni de Jehovà (contenciós-administratiu); vulneració del dret a l'honor i de la llibertat religiosa a través de notícia de premsa (plet civil contra un diari de tirada nacional); denegació de permís, per part de l'empresari, perquè dos treballadors puguin anar a resar els divendres (ordre jurisdiccional social); acusació per maltractament animal contra membres de la religió de la santeria (procés penal); acusació per apologia de terrorisme contra una dona jove de religió musulmana (procés penal).

4.- Així mateix, també es demanarà a l'alumnat que treballi dos casos de manera individual, a través de la realització d'un escrit de queixa (o recurs administratiu) i de l'elaboració d'un dictamen

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes completin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
1.- Redacció d'escrit de queixa al Defensor del Poble espanyol o al Síndic de Greuges català (o institució equivalent)	30 %	1,5	0,06	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
2.- Debat sobre tema d'actualitat relacionat amb el dret de llibertat religiosa	30 %	1,5	0,06	1, 4, 8, 9, 12
4.- Judici simulat.	40 %	2	0,08	1, 4, 8, 9, 10, 11, 12

1.- L'objectiu d'aquesta activitat és ensenyar com denunciar una vulneració d'un dret fonamental davant aquestes dues institucions. Es realitzarà sobre un cas real que es proporcionarà i s'explicarà en classe. Treball individual.

2.- L'objectiu d'aquesta activitat és que l'alumnat aprengui a reflexionar, a elaborar arguments i a debatre sobre un cas real que es presentarà i s'explicarà en classe. Treball en grup.

3.- Dividits i enfrontats en grups, els alumnes prepararan els arguments jurídics, l'estratègia processal, els interrogatoris i les conclusions que defensaran a la sala de vistes, com en un judici real. Se'ls facilitarà l'expedient del cas real. Treball en grup.

Es publicarà al Campus Virtual la data concreta o la setmana de realització de les activitats avaluables, sens perjudici que, excepcionalment i per causes de força major, aquestes puguin, amb preavís i antelació suficient, ser modificada.

Una / un alumne que presenti una pràctica en el que hi hagi plagi obtindrà un 0 i rebrà una advertència. En cas de reiteració de la conducta, l'alumne suspendrà l'assignatura.

No es recomana l'ús de tecnologies d'"Intel·ligència" Artificial per a la recerca de jurisprudència i doctrina (hi ha des de fa anys bases de dades de molta qualitat), i encara menys encara per a la redacció dels escrits, ja que això va en detriment de l'adquisició d'habilitats bàsiques que necessiten les i els juristes per a la pràctica del Dret, així com de la construcció del més elemental esperit crític.

No hi haurà reavaluació.

L'assistència a les classes no és obligatoria, tot i que a la pràctica és necessària per poder realitzar correctament les activitats d'avaluació continuada (especialment les que es realitzen grupalment, com la simulació de judici). No obstant això, es valorarà molt positivament la participació activa i constant a les classes al llarg del curs. Per altra banda, es demana responsabilitat a l'alumnat a l'hora de matricular-se a aquesta assignatura: si sabeu amb antelació que l'horari de l'assignatura no us permetrà mai assistir-hi, si us plau no ocupeu el lloc d'altra companya o d'altre company que sí podria haver assistit.

AVALUACIÓ ÚNICA:

Aquells/es estudiants que s'acollin al sistema d'avaluació única, prèvia aprovació de la facultat, haurà de realitzar les següents activitats a lliurar al final de curs.

1. Treball de curs d'acord amb el llistat de temes de curs que es facilitarà a l'inici de curs (50%).
2. Presentació de ponència oral d'acord amb el llistat de temes de curs que es facilitarà a l'inici de curs (20%).
3. Presentació i resolució de tres casos pràctics que facilitarà el professorat a l'inici de curs (30%)

"NO AVALUABLE"

L'alumnat serà avaluat sempre que faci les tres activitats d'avaluació contínua. Per superar l'assignatura haurà d'obtenir un mínim de cinc sobre deu a cadascuna d'elles.

Bibliografia

León Benítez, María Reyes / Leal Adorna, María del Mar: Derecho y factor religioso. Editorial Delta. Madrid 2008.

Consell de l'Audiovisual de Catalunya / Universitat Autònoma de Barcelona: Mitjans de comunicació i pluralisme religiós. Barcelona 2010.

Seglers Gómez-Quintero, Àlex: Libertad religiosa y Estado autonómico. Editorial Comares. Granada 2005.

Seglers Gómez-Quintero, Àlex (coord.): Pluralisme confessional i laïcitat. Els reptes de la llibertat religiosa en les societats modernes. Revista de temes contemporanis. Abril/setembre 2005.

Jiménez Aybar, Iván: El Islam en España. Aspectos institucionales de su estatuto jurídico. Navarra Gráfica Ediciones. Pamplona 2004.

Rodríguez Blanco, Miguel / Cano Ruiz, Isabel: La libertad religiosa en el ámbito de las relaciones de trabajo; Observatorio del pluralismo religioso en España, abril de 2021:
https://www.observatorioreligion.es/informes/la_libertad_religiosa_en_el_ambito_de_las_relaciones_de_trabajo/in

Rodríguez Blanco, Miguel: Código de Libertad Religiosa, BOE, junio 2022: www.boe.es/biblioteca_juridica/

Castro Jover, Adoración / Uriarte Ricote, Maite: La situación urbanística de los lugares de culto; Observatorio del pluralismo religioso en España, enero de 2021:
https://www.observatorioreligion.es/informes/la_situacion_urbanistica_de_los_lugares_de_culto/index.html

Programari

L'assignatura no exigeix un programari específic.

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través daquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt